

12. Chubynets A. A., Khorechko U. V., Suvanool E. S., Bolsunovskaia L. M. Проблемы перевода основных цветных обозначений с кытайского языка на русский. Молодой ученый. 2015. №8. С. 1194-1197.

13. David Crystal. The Cambridge Encyclopedia of Language [2-nd edition]. Cambridge University Press, 1997.

Summary

Iryna Isakova

***Semantics of Colors in the Chinese Linguistic Culture
on the Basis of Phraseological Units***

The given article deals with the Chinese language, specifically, how the colors are understood in the Chinese linguistic culture. The article represents semantic of colour and theory of study intercommunication of perception of colour and language. The author singled how traditional linguocultural constants are changed according to the activation of cultural, political and economic contacts of China with other countries.

Such colours as white, yellow, green, red and black are studied in the article. The history of color: the way it was understood before, and what significance it has today is described. The article represents the analysis of idioms in modern Chinese language, which are the striking example of symbolicalness's determination of different colors in the Chinese culture.

Keywords: *linguoculture, symbolism, association, color, idiom, semantic.*

Дата надходження статті: «17» жовтня 2018 р.

Дата прийняття до друку: «01» листопада 2018 р.

81'246:37.014-048.35(477)

DOI: 10.31475/fil.dys.2018.08.17

РУСЛАНА МЕЛЬНИК,

кандидат філологічних наук, доцент

(м. Хмельницький)

**Іншомовна освіта в Україні:
основні тенденції модернізаційних процесів**

У статті аналізуються процеси модернізації сучасної іншомовної освіти в Україні, дається стисла характеристика основних принципів оволодіння іноземною мовою та інноваційних методів навчання іноземних мов, зазначаються певні проблеми у системі вітчизняної іншомовної парадигми.

Ключові слова: *іноземні мови, модернізація, іншомовна освіта, інноваційні методи, принципи навчання, міжкультурна комунікація.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Активізація взаємодії країн у сучасному полікультурному і мультилінгвальному світі, введення безвізового режиму, мобільність населення стимулюють трансформації і у міжкультурній іншомовній політиці України. Іноземна мова (ІМ) набуває за таких умов статусу важливого засобу міжкультурної комунікації, що вимагає своєю чергою якісної підготовки нової генерації висококваліфікованих фахівців у сфері іншомовної освіти.

У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти акцент робиться на інтенсифікації процесу вивчення і викладання ІМ з метою ефективного міжнародного спілкування, інтенсивної особистісної взаємодії, якіснішого доступу до інформації. Посилення ролі і значення іноземних мов у житті кожної людини зокрема та суспільства загалом зумовлює нові запити щодо навчання іноземних мов у нашій країні, актуалізуючи необхідність володіння не однією, а двома і більше іноземними мовами.

Аналіз досліджень і публікацій... Питання модернізації іншомовної освіти є актуальним предметом обговорення багатьох вітчизняних науковців (В. Безлюдна, В. Гаманюк, С. Ніколаєва, В. Редько, М. Тадеєва та ін.). Проте питання реформування іншомовного простору в Україні з урахуванням інноваційних підходів та європейського досвіду потребує сьогодні детальнішого вивчення.

Формулювання цілей статті... Мета статті полягає у висвітленні основних тенденцій модернізації вітчизняної іншомовної освіти.

Виклад основного матеріалу... Стратегія реформування іншомовної освіти спрямована сьогодні на формування особистості, яка володіла б, згідно з мовнополітичною метою ЄС, «рідною + 2 іноземними мовами» як інструментом вільної орієнтації в сучасному мультилінгвальному соціумі. Іноземна мова розширює світогляд, уможливорює вільний діалог культур; володіння декількома іноземними мовами забезпечує кращі професійні шанси для молоді отримати престижні та високооплачувані посади. (Найбільш вживаними європейськими мовами сьогодні вважаються: англійська, німецька, французька, італійська, іспанська).

На даному етапі розвитку методичної науки домінуючою є *комунікативна спрямованість* навчального процесу з іноземної мови, його максимальна наближеність до реального процесу спілкування. Основна мета іншомовної освіти полягає не лише у оволодінні ситуаційними, тематичними та партнер-орієнтованими комунікативними компетенціями, але й у здатності до «міжкультурної

комунікації», яку розуміють як «здатність до безконфліктної взаємодії з представниками інших культур на основі шанобливого ставлення до них, що передбачає когнітивну й емоційну відкритість особистості, готової до рефлексії власних упереджень і вимірів, до переосмислення уявлень про себе та інших; яка здатна до емпатії й сприймає інші культури як рівнозначні своїй власній» [7, с. 140].

Окрім того, модернізація вітчизняної іншомовної освіти передбачає застосування *особистісно-орієнтованого, діяльнісного, міждисциплінарного та міжкультурного підходів*, які успішно застосовуються в системі іншомовної освіти європейських країн [6]. *Міжкультурний підхід* до навчання іноземної мови набуває все більшої активізації у вітчизняному освітньому просторі і має на меті ознайомлення з культурними надбаннями народу, мова якого вивчається, виокремлення відмінностей між культурами двох народів. Ефективній організації процесу вивчання іноземних мов сприяють різні форми міжкультурних контактів: партнерства з іноземними школами та вишами, прямий контакт з представниками країни, мова якої вивчається, стажування за кордоном, вебінари, участь у міжнародних проектах та програмах (міжнародні проекти «Європа в школі», «Erasmus+», «DAAD/OSI» «Німецька як мова професійного спілкування у ВНЗ країн Європи», «Навчання протягом життя» тощо). Вагомим соціальним імпульсом є проголошення певного року – роком однієї з іноземних мов: «2016 – рік англійської мови», «Українсько-німецький рік мов 2017-2018». У сфері сучасної іншомовної освіти в Україні широко використовуються НМК зарубіжних видавництв (*Oxford University Press, Express Publishing, Longman; Hueber Verlag, Langenscheidt*), які, маючи комунікативну спрямованість, не враховують, однак, специфіку української лінгвокультури, що спонукає до створення в Україні інтегрованих або окремих навчально-методичних комплексів з іноземних мов.

Широко впроваджуються у міжкультурну практику і міжнародні освітні проекти з метою популяризації інноваційних методів викладання певних фахових дисциплін. Одним з таких проектів є спільний проект Міністерства освіти і науки України та Британської Ради – *«Шкільний вчитель нового покоління»*, у пілотуванні якого беруть участь понад 10 вітчизняних ЗВО. Мета проекту – апробація нової моделі «наскрізної» методичної підготовки майбутніх вчителів англійської мови I бакалаврського рівня вищої освіти та вчителів початкових класів (зі спеціалізацією англійська мова) освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» за інноваційною Типовою програмою. Загальна кількість годин

розрахована на 3-8 семестри. Викладацька практика, яка проходить впродовж вивчення всього курсу методики, передбачає досвід спостереження під час другого року навчання, практику асистування вчителю під час третього року навчання та самостійне проведення занять протягом четвертого року навчання.

Експериментальна програма курсу спрямована на формування таких компетентностей майбутніх педагогів, як комунікативна, навчання впродовж життя, загальна культурна компетентність, планування професійного розвитку та життя у громадянському суспільстві. Введено абсолютно новий модуль – навчання іноземної мови учнів з особливими освітніми потребами.

Викладання курсу методики побудоване за принципом здобуття знань, умінь і навичок самими студентами, а не традиційною трансляцією знань викладачем. З урахуванням цього, замість лекційних проводяться практичні заняття із застосуванням інтерактивних навчальних підходів; спостерігається перехід від вчителецентризму до студентоцентризму; розвивається автономія учнів; кваліфікаційна робота майбутнього вчителя виконується англійською мовою і базується на результатах роботи студента під час практики. Об'єктом контролю є не теоретичні знання студента з дисципліни, а його професійно-орієнтовані методичні уміння. Саме тому програмою не передбачене поточне оцінювання. Оцінювання здійснюється лише в кінці семестру на основі письмового тесту та портфоліо. Підсумкове оцінювання проводиться в кінці курсу методики та враховує: середній бал за усі модулі курсу (30 %); результати педагогічної практики (40 %); якість виконання кваліфікаційної роботи (30 %). В основі такого підходу – *принцип комунікативної спрямованості, принцип усвідомленого навчання, принципи активності та самостійності* у навчанні і спілкуванні, *принцип рефлексії*.

Загалом, звертаючись до досвіду іншомовної освіти європейських країн, слід зазначити, що перевага у навчанні іншомовного спілкування надається наступним принципам: *усної основи навчання*, спрямованого на забезпечення активності учнів у засвоєнні іншомовних компетенцій; *послідовності* як базису навчання іноземних мов упродовж життя; *системності*, що передбачає виокремлення рівнів засвоєння іншомовної комунікативної компетенції, які складають струнку систему; *варіативності*, що спрямований на забезпечення можливості вільного вибору засобів, форм та методів іншомовного навчання, *діяльнісного характеру* навчання, який забезпечує цілеспрямоване оволодіння мовленнєвим матеріалом з

метою його подальшого використання для розв'язання певних комунікативних завдань; *наступності і неперервності*, спрямованих на врахування наявного досвіду у сфері навчання загалом та мов зокрема [6], *активності та самостійності* у навчанні і спілкуванні, що передбачають свідоме оволодіння навчальним матеріалом як під час аудиторних занять, так і в позаурочний час та його подальше вільне використання у певних мовленнєвих ситуаціях.

Надзвичайно важливим чинником при вивченні ІМ є мотивація. ІМ повинна розглядатись сьогодні не як об'єкт вивчення, а як незамінний засіб комунікації. Таким чином, вивчення ІМ сьогодні не має нічого спільного з бездумним відтворенням лексичних одиниць та граматичних правил: модернізація сучасної системи іншомовної освіти полягає у використанні найсучасніших методів викладання іноземної мови. Нанині основними інноваційними методами та технологіями навчання іноземної мови вважаються [6; 8]:

– *метод дискусії*, який формує вміння виражати власну думку, аргументувати, брати активну участь у процесі навчання іноземних мов;

– *метод драматизації (інсценування)* – соціальна модель навчання демонстрації ситуацій, у яких учасники виступають акторами;

– *метод мозкової атаки* – спрямований на пошук найбільш оригінальних, творчих шляхів розв'язання проблем;

– *метод мовного портфоліо* – особистісно-зорієнтована форма роботи, спрямована на відображення і оцінку іншомовних досягнень особистості;

– *метод гібридного/змішаного навчання* – поєднання цифрової і традиційної форм навчання, згідно якої, окрім звичних навчальних занять, частина матеріалу опрацьовується *online*;

– *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій;

– *метод кооперативного навчання* – спрямований на розвиток здатності особистості співпрацювати у малих групах для досягнення спільних цілей;

– *інтерактивний метод*, що полягає у організації діалогу, у стимуляції розумових, емоційних, фізичних, соціальних знань, вмінь та навичок особистості. Своєю чергою *інтерактивні* методи навчання поділяють на:

а) *фронтальні методи*: дебати, лекції, семінари, інтерпретації;

б) *групові методи*: рольові ігри, імітаційні ігри, експериментування;

в) *індивідуальні методи*: самостійна робота, проекти, реферати, есе, вивчення літератури.

Зазначені новітні методи навчання поєднують комунікативні та пізнавальні цілі і тому широко застосовуються на заняттях з іноземної мови в українських навчальних закладах усіх рівнів.

Модернізація іншомовної освіти не оминула і початкову школу: згідно з Державним стандартом початкової загальної освіти України, починаючи з 2012 р., вивчення іноземної мови в початковій школі з подальшим продовженням в основній і старшій школі стало обов'язковим. Згідно концепції Нової української школи, яка стартувала у всіх вітчизняних школах у 2018/2019 р., при оцінюванні досягнень учнів початкової школи на уроках ІМ вчителям рекомендується використовувати змістовну оцінку та сприяти становленню елементів рефлексії.

Обов'язкове вивчення другої іноземної мови з 2013 р. передбачалося не тільки в спеціалізованих навчальних закладах (де було і раніше), але і в загальноосвітніх, зокрема з 5 класу. Уже з 2014–2015 н.р. вивчення другої іноземної мови продовжується за бажанням учнів за умов наявності необхідних для цього умов і за рахунок варіативної частини змісту навчання. Отже, вивчення двох іноземних мов стало типовим явищем для сучасної української школи.

З метою зменшення навчального навантаження на учнів МОН України запропонувало розвантаження навчальних планів і програм з іноземних мов для усіх ступенів шкільної освіти. Розроблено Концепцію профільного навчання у старшій школі, яка передбачає трирівневу підготовки школярів – базову, академічну і профільну, тобто організацію процесу навчання іноземних мов у межах трьох окремих курсів: загальноосвітнього базового, академічного і поглибленого профільного [3].

Для першого (базового) рівня – характерним є обов'язковий мінімум змісту навчальних предметів, що не передбачає подальшого і глибокого їх вивчення (наприклад, іноземна мова у фізико-математичному чи природничому профілі). Володіння учнями іноземною мовою як загальноосвітньою дисципліною має досягти рівня В1 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [4].

Для академічного рівня визначено обсяг змісту, який є достатнім для подальшого вивчення певних предметів у вищих навчальних закладах. Академічний рівень реалізується здебільшого у рамках гуманітарно-філологічного профілю. Згідно із Загальноєвропейськими

рекомендаціями з мовної освіти, академічний рівень передбачає володіння іноземною мовою на рівні B1+ [4].

Профільний рівень підготовки передбачає орієнтацію на майбутню професію, що спрямовує процес навчання на поглиблене оволодіння обраними предметами. Поглиблене вивчення іноземної мови забезпечується дисциплінами за вибором у філологічному профілі. Рівень володіння іноземною мовою випускниками такого профілю має відповідати рівню B2 за Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти[4].

Рівень володіння міжкультурною іншомовною комунікативною компетентністю випускником ЗВО має відповідати рівню B2 – для випускників немовних спеціальностей, C1/C2 – для випускників мовних спеціальностей згідно Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти.

Проте, окрім занять у школах та закладах вищої освіти, є безліч інших можливостей для оволодіння іншомовним спілкуванням: курси іноземних мов, комп'ютерні програми, освітні *online*-платформи, курси підвищення кваліфікації, програми обміну студентами, культурні центри інших країн тощо.

Варто зауважити, що попри вагомі досягнення, стан вітчизняної іншомовної освіти потребує подальших трансформацій. Ми цілком погоджуємось з думкою провідних фахівців, зокрема з С. Ніколаєвою, що в Україні необхідно розробити концепцію міжкультурної іншомовної комунікації для різних типів навчальних закладів [5], яка б враховувала європейські рекомендації щодо полікультурної і мультилінгвальної освіти та відповідала вимогам сучасного глобалізованого соціуму. Уцьому ж контексті В. Гаманюк зазначає, що, виокремлюючи у змісті сучасних програм з ІМ для студентів немовних факультетів міжкультурну компетенцію як одну з обов'язкових, автори не враховують відповідну кількість годин на її опанування та неналежний рівень підготовки випускників шкіл, тому основна увага на заняттях приділяється загальномовній підготовці студентів, залишаючи міжкультурний аспект поза увагою [1, с.66].

Висновки... Отже, зростаюче значення культурних обмінів, євроінтеграційні процеси, долучення до світових цінностей сприяють свідомому оволодінню іноземними мовами та формуванню особистості, яка відповідає вимогам сучасного глобалізованого багатомовного суспільства.

Процеси трансформації іншомовної освіти України вимагають використання європейського досвіду у сфері міжкультурної іншомовної освіти і передбачають: модернізацію дидактико-методичних засад

навчання іноземних мов; використання інноваційних методів навчання з метою формування та розвитку *комунікативних навичок* особистості; розробку інтегрованих навчальних програм і підручників з іноземної мови; інтенсивніший розвиток міжкультурної комунікації в освітньому просторі України; формування в українській молоді більш повної картини світу та її ґрунтовнішу підготовку до міжнародної співпраці.

Список використаних джерел і літератури:

1. Гаманюк В. А. Готовність до міжкультурної комунікації як стратегічна мета іншомовної освіти. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Сер.: Педагогіка, психологія, філософія. 2016. Вип. 233. С. 64–70.
2. Іноземні мови. Методичні рекомендації для вчителів на 2018/2019 рік. URL: [https://osvita.ua/materials.metod.rekom](https://osvita.ua/materials/metod.rekom)
3. Концепція профільного навчання у старшій школі. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/normativno-pravova-baza1.html>
4. Методичні рекомендації щодо викладання іноземних мов у 2016/2017 н. р. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/metoduchni.html>
5. Ніколаєва С. Ю. Міжкультурна іншомовна освіта в Україні: ключові проблеми. *Іноземні мови*. 2016. № 2. С. 3–9.
6. Талалай Ю. О. Модернізація навчання іноземних мов у старших школах країн Центральної Європи в умовах мультилінгвізму: дис... канд. пед. наук : спец. 13.00.01. Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич, 2017. 236 с.
7. Fachlexikon Deutsch als Fremd- und Zweitsprache / [H. Barkowski, H.-J. Krumm]. Tübingen; Basel: A. Franke Verlag, 2010. 370 s.
8. Übersicht innovativer Methoden www.lehrerpreis.de/.../Uebersicht_innovativer_Methoden.pd.

References:

1. Gamanyuk V. A. Gotovnist` do mizhkul`turnoyi komunikaciyi yak strategichna meta inshomovnoyi osvity` // Naukovy`j visny`k Nacional`nogo universy`tetu bioresursiv i pry`rodokory`stuvannya Ukrayiny`. Seriya : Pedagogika, psy`xologiya, filosofiya. – 2016. Vyp. 233. S. 64-70.
2. Inozemni movy`. Metody`chni rekomendaciyi dlya vchy`teliv na 2018/2019 rik.– [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu : [https://osvita.ua/materials.metod.rekom](https://osvita.ua/materials/metod.rekom)
3. Koncepciya profil`nogo navchannya u starshij shkoli. – [Elektronny`j resurs]. – <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/normativno-pravova-baza1.html>
4. Metody`chni rekomendaciyi shhodo vy`kladannya inozemny`x mov u 2016/2017 n. r. – [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/metoduchni.html>

5. Nikolayeva S. Yu. Mizhkul'turna inshomovna osvita v Ukrayini: klyuchovi problemy // Inozemni movy`. – 2016. # 2. S. 3-9.

6. Talalaj Yu. O. Modernizaciya navchannya inozemny`x mov u starshy`x shkolax krayin Central`noyi Yevropy` v umovax mul'ty`lingvizmu : dy`s... kand. ped. nauk : specz. 13.00.01. Drogoby`cz`ky`j derzh. ped. un-t im. Ivana Franka. Drogoby`ch, 2017. 236 c.

7. Fachlexikon Deutsch als Fremd- und Zweitsprache / [H. Barkowski, H.-J. Krumm]. – Tübingen; Basel : A. Franke Verlag, 2010. 370 S.

8. Übersicht innovativer Methoden www.lehrerpreis.de/.../Uebersicht_innovativer_Methoden.pdf.

Summary

Ruslana Melnyk

Foreign Language Education in Ukraine:

Main Tendencies of the Processes of Modernization

The article describes the main goal of foreign language education, which implies not only mastering situational, thematic and partner-oriented communicative competences, but also the ability of intercultural communication. The processes of modernization of contemporary foreign education in Ukraine that involves the use of personality-oriented, activity, interdisciplinary and intercultural approaches being successfully used in the system of foreign language education in Central European countries are analyzed.

The main principles of the joint innovative project of the Ministry of Education and Science of Ukraine and the British Council, «A New Generation School Teacher», piloted on the basis of more than 10 Ukrainian institutions of higher education, are characterized. The purpose of the project is to test a new model of «cross-cutting» methodological training of future teachers of English. The brief description of innovative methods of teaching foreign languages such as discussion, brainstorming, dramatization, language portfolios, mixed learning, case method, interactive method, etc. is given, and the basic principles of mastering a foreign language like sequence, consistency, reflection, variability, activity and autonomy are considered.

It is noted that despite the significant achievements, the condition of domestic foreign intercultural education needs further transformations considering pan-European experience in the field of foreign language education, with the aim of forming and developing communicative skills of the individual, developing integrated curricula and textbooks in a foreign language, intensive development of intercultural communication in educational space.

Key words: *foreign languages, modernization, foreign language education, innovative methods, intercultural communication, principles of education.*

Дата надходження статті: «20» вересня 2018 р.

Дата прийняття до друку: «10» жовтня 2018 р.